

УДК 330.332: 330.1ОСЕЦЬКИЙ В.^{1*}, ПЕТРЕНКО В.²

1* д.е.н, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Васильківська, 90а, 03022, Київ, Україна, e-mail: val_osetski@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-8144-5313

2 студентка 2 курсу Магістратури Київського національного університету імені Тараса Шевченка, економічний факультет, ОП «Економіка та право», e-mail: anaand@ukr.net

ІНСТИТУЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті проаналізовано зміст та функції інституцій підтримки підприємництва. Розглянуто класифікацію інституцій в Україні. Проаналізовано інфраструктуру підтримки малого та середнього підприємництва за останні роки. Зазначено державні та недержавні програми підтримки бізнесу, можливості пільгового кредитування, освітні програми. **Мета** полягає у дослідженні сучасного інституційного середовища для розвитку підприємництва в Україні. **Методика.** Теоретичною та методичною базою є теорія підприємництва, державного управління, ресурси інституцій підтримки підприємництва. У процесі дослідження використовувались методи узагальнення, порівняння та систематизації. Інформаційною базою роботи було законодавство України, статистичні матеріали Державної служби статистики, дані про стан розвитку підприємницької діяльності відповідних установ. **Результати.** Проведене дослідження дало змогу класифікувати інституції підтримки підприємництва в Україні та систематизувати можливості, які вони надають для розвитку підприємництва в цілому. **Практична значимість** полягає в обґрунтуванні доцільності інституційної підтримки підприємництва, виокремленні інституцій різних видів та розмежування їх функцій і призначення для використання майбутніми суб'єктами підприємницької діяльності на практиці.

Ключові слова. підприємництво; інституції; програми підтримки підприємництва; мале та середнє підприємництво

Постановка проблеми

Розвиток підприємництва та його рушійна роль у соціально-економічному зростанні суспільства сприяла утворенню спеціалізованих структур, а саме – інституцій підтримки підприємництва, які покликані надавати інформаційну, правову, організаційну, технічну, фінансову та іншу підтримку суб'єктам, які займаються підприємницькою діяльністю або планують започаткувати власну справу.

На сьогодні такі інституції можуть належати як до публічного, так і до приватного секторів, але спільним у їх діяльності є просування підприємництва, створення сприятливого середовища для ведення бізнесу на різних рівнях – національному та міжнародному. Тому, для зміцнення конкурентних переваг національного господарства є важливим знати, які інституції підтримки підприємництва діють на території України та сформулювати уявлення про особливості їх діяльності, основні характеристики та відмінності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню інституційно-організаційних методів підтримки розвитку підприємництва присвячено багато праць вітчизняних дослідників, серед яких: М. Бутко, З. Варналій, Т. Васильців, В. Геєць, Т. Ганділов, В. Дементьєв, М. Долішний, В. Захарченко, Б. Кваснюк, В. Лагутін, М. Мельник, А. Никифоров, В. Оніщенко, Т. Пепа, Л. Чернюк, Г. Філюк, С. Чистов, Т. Яворська та інші.

Формулювання цілей статті

Метою статті є теоретичне обґрунтування економічного змісту інституційного механізму розвитку підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу

Підтримка підприємництва бере свій початок ще з XV століття, коли держави реалізовували політику протекціонізму, заохочували експортну діяльність готової

продукції. Згодом з'явилося податкове стимулювання для малого підприємництва.

З отриманням Україною незалежності почалась формуватися державна підтримка бізнесу: програми, стратегії, законодавча база та різного роду інституції.

У доповіді Doing Business 2020 (станом на 01.05.2019) відзначається, що Україна посіла 64 місце серед 190 країн між Індією та Пуерто-Рико. Минулого року Україна була на 71 позиції між Киргизією та Грецією відповідно. Підвищення у рейтингу відбулось за рахунок позитивних змін за такими компонентами: «Захист міноритарних акціонерів», «Отримання дозволу на будівництво», «Підключення до електромереж», «Міжнародна торгівля», «Реєстрація майна», «Доступ до кредитів» [13].

Для покращення позицій у рейтингах та в цілому на міжнародному рівні Україні необхідно мати розвинуте інституційне середовище підтримки підприємництва та відповідно його державне регулювання.

Під інституційним середовищем зазвичай розуміють сукупність соціальних, політичних, правових, економічних, психологічних та інших формальних та неформальних обмежень, норм, правил, що врегульовують взаємовідносини різноманітних суб'єктів економіки. Відповідно інститути і є тими

формалізованими нормами й неформалізованими правилами, які визначають і структурують відносини між інституційними суб'єктами громадянського суспільства. Найважливішими інститутами підприємництва є такі: власність, договір, право, свобода вибору й дій тощо [6].

Роль інституцій є дуже важливою для підтримки в час нестабільного економічного зростання, для гармонізації відносин із владними структурами.

В цілому немає єдиної класифікації функцій інституційної підтримки підприємництва так, як їх спектр є досить широким і різноманітним. Загалом можна виокремити наступні функції інституцій:

- захист прав і представництво інтересів;
- юридична підтримка;
- інформаційно-комунікаційна підтримка;
- навчально-освітня підтримка;
- аналітична підтримка;
- фінансова підтримка;
- ресурсна підтримка [1].

На сьогодні інституції підтримки підприємництва можна класифікувати за певними критеріями (табл.1). Це надає змогу чітко розмежувати вплив та місце кожної інституції серед інших.

Таблиця 1

Критерії класифікації та види інституцій підтримки підприємництва

Джерело: складено на основі [10, с. 12]

№	Критерії класифікації	Види інституцій
1	Масштаб діяльності	Місцеві
		Субрегіональні
		Регіональні
		Міжрегіональні
		Національні
		Міжнародні
2	Організаційно-правовий статус	Громадські об'єднання
		Благодійні організації
		Комерційні підприємства
		Асоціації підприємств
		Державні/комунальні підприємства
		Державні/комунальні установи
3	Коло засновників	Консультативно-дорадчі утворення при органах публічної влади
		Створені роботодавцями/ підприємцями
		Створені приватними особами (громадянами) або органами публічної влади

№	Критерії класифікації	Види інституцій
4	Галузева спрямованість	Моногалузеві
		Міжгалузеві
		Професійні
		Кластери
5	Спрямованість на певний сегмент	Малий і середній бізнес
		Новостворений бізнес
		Жіночий бізнес
		Молодіжний бізнес
6	Тип діяльності	Бізнес-центри (центри послуг для бізнесу)
		Бізнес-інкубатори
		Фонди розвитку (підтримки) підприємництва
		Об'єднання підприємців
		Інформаційно-аналітичні центри
		Агенції територіального розвитку
		Консультаційно-дорадчі утворення при органах публічної влади
		Торгово-промислові палати

Класифікація інституцій підтримки підприємництва свідчить про численні відмінності між їх видами, цільовою аудиторією, функціями, послугами, які ними надаються. Тому з метою розмежування особливостей різних інституцій та зазначення їх конкретних прикладів розглянемо більш детально кожен із вищезазначених критеріїв.

За масштабом діяльності інституції підтримки підприємництва можуть бути:

- місцеві – діяльність яких здійснюється в межах визначеної адміністративно територіальної одиниці, наприклад у населеному пункті;
- субрегіональні – діють на кількох територіальних одиницях;
- регіональні – поширюють свою діяльність на рівні регіону (області);
- міжрегіональні – охоплюють кілька регіонів;
- національні – інституції діють на території всієї держави;
- міжнародні – функціонують у кількох країнах одночасно.

Масштаби функціонування інституцій підтримки підприємництва залежать від великої кількості факторів: проблеми, які можна вирішити у визначеному регіоні, можливості ведення бізнесу на обмежених адміністративно-територіальних одиницях, потреби країни [11].

Держава в основному створює інституції підтримки підприємництва на національному

та регіональному рівнях, тому на місцевому рівні частіше започатковуються громадські об'єднання.

Залежно від організаційно-правової форми інституції підтримки підприємництва бувають:

- громадськими об'єднаннями – створюються фізичними, юридичними особами, з метою забезпечення захисту прав і свобод, реалізації суспільних інтересів;
- благодійними організаціями – створюються фізичними, юридичними особами, з метою реалізації благодійної діяльності у суспільстві;
- комерційними підприємствами – засновуються фізичними, юридичними особами через об'єднання фінансових та інших ресурсів;
- асоціаціями підприємств – утворюються підприємствами, добровільно об'єднаними з ціллю постійної координації господарської діяльності;
- державними/комунальними підприємствами – засновуються державними органами, органами місцевого самоврядування з метою забезпечення визначеного переліку послуг на платній основі;
- державними/комунальними установами – засновуються державними органами, органами місцевого самоврядування та фінансуються за рахунок державного або місцевого бюджетів, так як

такі інституції не мають на меті отримувати прибуток;

- консультативно-дорадчими утвореннями при органах публічної влади – створюються міністерствами, місцевими органами влади для спонукання населення до участі в формуванні та реалізації суспільної політики.

Більшість інституцій підтримки підприємництва, які функціонують у нашій державі мають організаційно-правову форму громадського об'єднання (88 із 103 інституцій). Це свідчить про високу активність громадського сектору в питанні створення центрів розвитку підприємництва, ніж державних органів влади. Нечасто інтереси груп поєднуються з різними представниками секторів (громадськість, влада, бізнес).

У залежності від засновників інституцій підтримки підприємництва вирізняють:

- створені роботодавцями/підприємцями – інституції підтримки підприємництва, які пов'язані між собою, як правило, за галузевою чи територіальною ознакою;

- створені приватними особами – їх ініціюють фізичні особи-підприємці або ті особи, які займаються незалежною професійною діяльністю;

- створені органами влади – через підрозділи органів влади чи підприємства або установи державної/комунальної форм власності.

Переважають ті інституції, які були засновані приватними особами. Ключовим моментом у діяльності інституцій, створених владними структурами є орієнтація на співпрацю і потреби місцевих груп інтересів, що забезпечуватиме доцільну та плідну діяльність між обома секторами.

За галузевою спрямованістю інституції підтримки підприємництва можуть бути:

- моногалузеві – інституції, які зосереджують свою діяльність на підтримці підприємств однієї галузі;

- міжгалузеві – інституції, які зосереджують свою діяльність на підтримці підприємств різних галузей, які не завжди пов'язані між собою;

- професійні – інституції надають підтримку незалежним представникам однієї професії;

- кластери – об'єднання підприємств суміжного профілю, які взаємно сприяють розвитку і зростанню один одного.

Перспективною є діяльність кластерів, тому що вона не вузькоспеціалізована на відміну від моногалузевих об'єднань, а навпаки формує комплексний підхід до зростання конкурентоспроможності підприємств.

Залежно від спрямованості на конкретний сегмент підприємництва розрізняють такі інституції:

- малого і середнього бізнесу – інституції, які забезпечують підтримку різного спрямування для малого і середнього підприємництва;

- новоствореного бізнесу – установи, які сприяють започаткуванню нових суб'єктів підприємницької діяльності та допомагають на етапах становлення власної справи;

- жіночого бізнесу – організації, основним напрямком роботи яких є допомога та стимулювання жінок до ведення бізнесу;

- молодіжного бізнесу – інституції, які спрямовані на заохочення молоді до зайнятості в підприємницькому секторі.

На практиці часто інституції за критерієм сегментування поєднують напрямки роботи, наприклад, підтримка малого і середнього підприємництва та молодих людей, жінок та молоді тощо.

Інституції підтримки підприємництва також поділяються за типом діяльності:

- бізнес-центри – спеціалізуються на консультаційній діяльності і підтримці суб'єктів підприємницької сектору на етапах зародження бізнесу та становлення їх на ринку.

- бізнес-інкубатори – організації, які створюють сприятливе середовище для досягнення максимального розвитку підприємництва починаючи з ідеї і закінчуючи успішно реалізованим стартапом. Основна цінність бізнес-інкубаторів полягає в тому, що вони допомагають новим суб'єктам підприємницької діяльності врахувати такі важливі аспекти як якісна підготовка бізнес-плану, аналіз ринку; проводять тренінги та за потреби на визначений термін надають у користування обладнані приміщення чи інше майно;

- фонди розвитку підприємництва – інституції, головним завданням яких є надання та ефективного використання

підприємництвом фінансових ресурсів через кредитно-гарантійні організації;

- бізнес об'єднання – концентруються на підтримці підприємництва через навчання, організацію ділових зустрічей для розширення кола партнерів у бізнесі, правовий захист та лобізм;

- інформаційно-аналітичні центри – установи, які спеціалізуються на проведенні освітніх заходів та трансформації інформації, отриманої у центрі у знання, за допомогою яких покращиться розвиток підприємництва у різних сферах: залучення інноваційних технологій, навчання персоналу, розширення виробництва, вихід на міжнародний ринок, тощо;

- агенції територіального розвитку – запроваджують розвиток підприємництва через заохочення до використання місцевих ресурсів – наймати на роботу мешканців територіальної громади, підтримувати локальні ініціативи;

- консультаційно-дорадчі організації при органах влади – створені органами публічної влади для залучення населення до участі у формуванні та реалізації суспільної політики;

- торгово-промислові палати – їх створюють із метою сприяння розвитку економіки, її інтеграції у світову

господарську систему, формуванню сучасних промислової, фінансової і торговельної інфраструктур, створенню вигідних умов для підприємницької діяльності, всебічному розвитку всіх видів підприємництва, науково-технічних і торговельних зв'язків між українськими підприємцями та підприємцями зарубіжних країн [10, с. 13-17].

До об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва належать бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри, інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва [3].

В Україні існуюча підтримка малого та середнього підприємництва представлена близько 16 тисячами установами та організаціями різних рівнів, форм власності, цілей та спрямування діяльності. Для того, щоб прослідкувати розвиток інституційної складової підприємництва проаналізуємо кількість об'єктів інфраструктури за 2017 та 2019 роки (табл. 2).

Таблиця 2

Інфраструктура підтримки малого та середнього підприємництва в Україні станом на 1 січня 2017 та 2019 років

Джерело: розраховано на основі [4]

Об'єкти інфраструктури підтримки підприємництва	2017	2019	Темп приросту інституцій
Бізнес-центри	310	386	24,5%
Бізнес-інкубатори	55	67	21,8%
Технопарки	68	92	35,3%
Лізингові центри	400	541	35,3%
Фонди підтримки підприємництва	161	168	4,3%
Інвестиційні фонди і компанії	1687	2090	23,9%
Інноваційні фонди і компанії	665	776	16,7%
Інформаційно-консультативні установи	2660	3603	35,5%
Об'єкти інфраструктури створені за участі місцевих органів влади	118	156	32,2%
Усього громадських об'єднань підприємців	1570	4361	177,8%
Із них зареєстровано на регіональному рівні	633	3372	432,7%
Координаційні ради	498	519	4,2%
Загальна кількість інституцій	8825	16131	82,8%

Якщо порівнювати дані по роках, то можна побачити наступні тенденції:

- загалом приріст кількості інституцій підтримки підприємництва за два роки становить понад 80%;
- кількість усіх інституцій вагомо зростала (громадські об'єднання підприємців, як на національному, так і на регіональному рівні; інформаційно-консультаційні установи; технопарки, лізингові центри; об'єкти інфраструктури створені за участі місцевих органів влади), окрім фондів підтримки підприємництва – з 161 до 168 фондів (на 4,3%) та координаційних рад – з 498 до 519 (4,2%);
- позитивним є відсутність зменшення кількості інституцій підтримки підприємництва у жодному з об'єктів інфраструктури.

Так як інституції можуть мати різні напрямки діяльності та бути створеними у різних організаційно-правових формах, розглянемо державні інституції.

До основних державних інституцій, які нині реалізують політику у сфері малого бізнесу належать:

- Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України;
- Державна регуляторна служба;
- Український фонд підтримки підприємництва;
- Центри зайнятості;
- Регіональні органи влади [5].

Основні функції, які реалізуються Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України полягають у формуванні державної політики з питань розвитку підприємництва, державної регуляторної політики, у сфері надання адміністративних послуг, ліцензування, нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності Міністерство пропонує наступні програми підтримки підприємництва від різних інституцій:

- EU4Business;
- Програми ЄС підтримки приватного сектору в Україні – EU SURE (EU Support to Ukraine to Re-launch the Economy);
- Програма наукових досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії Горизонт 2020 (2014-2018);
- Програма ЄС «Конкурентоспроможність підприємств

малого і середнього бізнесу (COSME) (2014-2020)»;

- Програма для управлінських кадрів сфери підприємництва України (Fit for partnership with Germany);
- Unlimit Ukraine by EBA - Програма розвитку та підтримки малого українського бізнесу;
- Програма «Fit for Partnership with Germany»
- Підтримка малого і середнього підприємництва на міжнародному рівні (міжнародні кредитні лінії);
- Банківські продукти та програми допомоги малому і середньому підприємству;
- Підтримка малого і середнього підприємництва на регіональному рівні;
- Підтримка малого і середнього підприємництва на державному рівні [4].

Державна регуляторна служба забезпечує реалізацію державної регуляторної політики і розвитку підприємництва.

Діяльність Українського фонду підтримки підприємництва пов'язана з наданням суб'єктам підприємництва освітньої, консультаційної, гарантійної та фінансової підтримки. Фонд забезпечує: можливості для малого і середнього бізнесу отримати фінансування проектів за напрямками визначеними державною політикою; налагодження співробітництва з національними та міжнародними фінансовими структурами; фінансову підтримку державних, міжрегіональних, регіональних та галузевих програм розвитку підприємництва, сприяє залученню вітчизняних та іноземних інвестицій для розвитку підприємництва в Україні [9].

Центри зайнятості. До їхніх функцій належать: забезпечення навчання осіб, що бажають розпочати власну справу та надання фінансової допомоги на започаткування бізнесу. Безробітні, які не працевлаштовані службою зайнятості протягом місяця мають право отримати одноразову допомогу для започаткування підприємницької діяльності. Центр зайнятості різними шляхами допомагає бажаючим вести бізнес: надає індивідуальні консультації, готує документи, допомагає з розробкою бізнес-плану і відповідно надає грошові кошти.

Регіональні органи влади. Основна функція: провадження регіональної політики

в сфері підприємництва, в т. ч. через реалізацію регіональних стратегій. Регіональні програми складаються відповідно до Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації регіональних програм розвитку малого підприємництва, що розроблені Державною регуляторною службою.

Держава стимулює підтримку розвитку підприємництва через інституції банківського сектору: програма «Будуй своє» від Ощадбанку та КУБ від державного Приватбанку.

Програма для малих та середніх підприємств «Будуй своє» поєднує

кредитування з широким спектром програм консультування, менторства у сферах права, менеджменту, маркетингу, комунікацій та фінансів. Школа «Будуй своє» навчає 12 підприємців в Україні через проходження бізнес-тренінгів з практиками в різних галузях. Для інших зацікавлених у курсі осіб за реєстрацією надається вільний доступ до всіх матеріалів у відеорежимі. Також є можливість пройти ряд безкоштовних курсів від фахівців з досвідом. Розглянемо курси від Ощадбанку та їх партнерів у табл. 3.

Таблиця 3

Онлайн курси програми «Будуй своє» від Ощадбанку та партнерів банку

Джерело: складено на основі [8]

№	Навчальні курси «Будуй своє»	№	Навчальні курси партнерів Ощадбанку
1	Побудова успішної команди		
2	PR стратегія для малого бізнесу	1	Підвищення ефективності реклами AdWords
3	Система управління клієнтським досвідом		
4	YouTube для бізнесу, просування в YouTube		
5	Розробка стратегії для роботи в соціальних мережах	2	«8 кроків до розвитку бізнесу» від компанії «Нова пошта»
6	Як вивести свій бізнес на міжнародний рівень		
7	Дієвий бізнес-план		
8	Формула швидкого росту бізнесу	3	Google Мій бізнес
9	Як вивести бізнес в інтернет, 10 трендів інтернет-просування		
10	Побудова персонального бренду		
11	Створення маркетингової стратегії	4	Онлайн-академія мобільної реклами
12	Підприємець та продажі		
13	Google Analytics		
14	Основи франчайзингу	5	Google Adwords для нових рекламодавців
15	Маркетинг — це просто		
16	Як побудувати системний бізнес		
17	Юридичні аспекти бізнесу	6	Digital Workshops with Google
18	Облік та фінанси		

Банк пропонує понад 20 курсів для започаткування та просування власного бізнесу. Зокрема партнер Ощадбанку компанія «Нова пошта» теж щорічно набирає студентів у свою Школу для навчання з викладачами, які мають успішний досвід у сфері підприємництва. Школа бізнесу Нова пошта діє з 2016 року у Дніпрі, Львові, Одесі та Харкові.

Інтернет-ресурс «Будуй своє» пропонує охочим пройти тестування для того, аби зрозуміти свої сильні та слабкі сторони у бізнесі, які ґрунтуються на 11 галузях, а саме:

стратегія, ІТ, digital, HR, маркетинг, продажі, фінанси, інновації, юриспруденція, менеджмент і PR. По проходженню тесту можна зрозуміти над чим ще треба попрацювати та знання з яких галузей отримати.

На сайті викладено ряд статей про сучасні тренди у світі, ідеї для бізнесу, історії успіху, поради від фахівців, інновації, тощо.

Безпосередньо ресурс дає можливості фінансування бізнесу через пільгове кредитування (порівняно з іншими банками) під 26-30% річних у залежності від суми

коштів, яку необхідно залучити та на який період.

КУБ від Приватбанку ставить на меті своєї діяльності розбудувати економіку України через розвиток малого і середнього бізнесу та створити мільйон нових робочих місць. Інтернет-ресурс пропонує ознайомитись з уже реалізованими проектами різних напрямків та масштабів від КУБу – вже профінансовано 50 000 проектів на 6,5 мільярдів гривень; у 2019 році планується надати підтримку у розмірі 8 мільярдів гривень для підтримки нових та вже діючих на ринку підприємств.

КУБ надає можливість пройти навчання з наступних курсів у різних партнерів банку: створення інтернет-магазину на Prom.ua, контент-маркетинг, інтернет-маркетинг Старт, директор з інтернет-маркетингу, SEO-оптимізація (деякі курси є безкоштовними). КУБ має свій бізнес-інкубатор.

Програма від Приватбанку надає кредитування для суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема найпопулярніший кредит – це терміном на 12 місяців, у якому перші 6 місяців ставка становить 1,7% від суми кредиту, а в наступні 6–1,5% (або річна–19,2%). Діє система кредитів зі знижкою від партнерів, які спеціалізуються в різних галузях [7].

Платформа Prometheus, заснована з 2014 року, надає можливість усім бажаючим пройти курси різних спрямувань. У контексті теми підприємництва (у партнерстві з Приватбанком та в рамках програми «Країна підприємців») ресурс дає змогу опанувати цикл курсів:

- Курс «Як створити стартап» – викладався у Стенфордському університеті;
- Курс «Підприємництво. Власна справа в Україні» – ознайомить із специфікою підприємництва та допоможе дізнатись найголовніше, що потрібно знати кожному бізнесмену-початківцю;
- Курс «Бізнес-англійська» – спеціалізований курс, який дасть змогу працювати з іноземними клієнтами та вести бізнес на міжнародному рівні;
- Курс «Вступ до теорії обмежень та процеси мислення як потужний підхід до управління бізнесом» – заглибить у методологію менеджменту;
- Курс «Фінансовий менеджмент» розкриє сутність управління фінансів та

підвищення ефективності виробництва і розподілу продуктів;

- Курс «Юридичні аспекти створення та ведення бізнесу в Україні». Від реєстрації бізнесу до укладання договорів: цей курс є квінтесенцією знань, необхідних для будь-кого, хто вестиме підприємницьку діяльність [12].

У 2018 році було започатковано кілька нових інституцій підтримки підприємництва. Серед них:

- Український національний фонд стартапів з бюджетом 50 млн грн (1,56 млн євро) потенційних грантів для стартапів. Він інвестуватиме від 25 000 до 75 000 доларів у гривневою еквіваленті й шукатиме зовнішні інвестиції;

- Фонд підтримки винахідників з бюджетом у 100 млн грн для підтримки інноваційних підприємств. Критеріями для отримання державної підтримки є новизна, соціальна або ринкова доцільність, термін реалізації тощо. На першому етапі після конкурсу винахідникам надається підтримка у вигляді послуг (бізнес-планування, лабораторні випробування, патентна заявка тощо) за державний кошт (до 500 тис. грн). На другому етапі переможцям виділяється ще 2 млн грн. Фінансування здійснює Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (ДФКУ), яка має можливість інвестувати до 10% власних фінансових ресурсів;

- Офіс розвитку малого та середнього бізнесу Міністерства економіки, який має займатися:

- o аналізом потреб малого та середнього підприємництва та наданням рекомендацій уряду;
- o розробленням механізмів кредитних гарантій;
- o створенням інтегрованого офіційного інформаційного ресурсу для забезпечення доступу до всієї необхідної інформації;
- o організаційною інтеграцією діяльності органів влади, залучених до реалізації програм розвитку малого та середнього підприємництва;
- o підтримкою місцевих органів влади у створенні центрів підтримки підприємництва на регіональному та місцевому рівнях;
- Кластери різних форм (створені приватними інвесторами та місцевими органами влади), включаючи індустриальні парки, технопарки та наукові парки (однак

вони все ще перебувають на рівні місцевих ініціатив, які не координуються на національному рівні);

Рада з розвитку інновацій – консультативно-дорадчий орган, створений при Кабінеті Міністрів України у жовтні 2017 року [2].

Висновки

Отже, розвиток підприємництва можливий лише за формування сприятливого інституційного середовища. Варто відзначити, що незважаючи на проблеми в підтримці бізнесу все ж є достатньо позитивних зрушень, які відображаються у створенні недержавних організацій, метою яких є допомога зацікавленим у започаткуванні та зростанні власної справи. Щороку є значний приріст новостворених

інституцій підтримки підприємництва та загальне збільшення кількості суб'єктів господарювання, що свідчить про необхідність залучення державних ресурсів для їх більшого стимулювання. За останні роки Україні вдається щорічно покращувати підприємницьке середовище, що можна побачити в рейтингу інвестиційної привабливості.

Але все ж є багато перешкод для функціонування суб'єктів підприємства і, як наслідок, гальмування їх подальшого розвитку та країни в цілому. Важливо сприяти конкурентоспроможності ведення бізнесу у регіонах та інформувати громадян про можливості, на які вони мають право, виявивши бажання стати одним із суб'єктів підприємницької діяльності в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпенко О. О. Управління змінами: Навчальний посібник / О. О. Карпенко. – К.: ТОВ «СІК ГРУП Україна», 2018. – 216 с.
2. Варналій З. С. Основи підприємництва : навч. посіб. / Захарій Варналій. — 3-тє вид., виправл. і доп. — К. : ЗнанняПрес, 2006. — 350 с.
3. Вишлінський Г. Як малим та середнім підприємствам України стати національними та глобальними чемпіонами? [Електронний ресурс] / Г. Вишлінський, Д. Яблоновський, Б. Прохоров, О. Кузяків, С. Ангел // Аналітичні записки Центр економічної стратегії, 2019. – Режим доступу : <https://ces.org.ua/ukrainian-sme>
4. Закон України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
5. Інституції, що забезпечують підтримку підприємництва. [Електронний ресурс] // Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: [офіційний веб портал]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=Instytutii-SchoZabezpechuiutPidtrimkuPidprimnitstva>
6. Корогод І. В. Інституційні засади активізації підприємницької діяльності в умовах децентралізації владних повноважень / І. В. Корогод. // Ефективна економіка. - 2015. - № 11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_108
7. Краєвська А. С. Розвиток підприємництва в умовах інституційної невизначеності / А. С. Краєвська // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016. – №3, с. 33-40.
8. КУБ[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://kub.pb.ua>
9. Портал Будуй своє [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buduysvoe.com>
10. Український фонд підтримки підприємництва. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ufpp.gov.ua>
11. Чорній Л. Інституції підтримки підприємництва: концепція, особливості, моделі: каталог інституцій підтримки підприємництва / [авт.-упоряд. Л. Чорній, Н. Балдич, Н. Ходько, М. Булавинець, О. Яйченя]. – Київ : Центр громадської експертизи, 2016. – 176 с.
12. Katimertzopoulos F. Local support mechanisms for entrepreneurship: the approach of local development and innovation institutions / F. Katimertzopoulos. // International journal of business and economic sciences applied research. – 2017. – №1. – С. 30–41.
13. Prometheus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prometheus.org.ua>
14. World Bank. 2019. Doing Business 2020: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. Washington, DC: World Bank Group. – Way of access : <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

ОСЕЦКИЙ В.^{1*}, ПЕТРЕНКО В.²

1* д.э.н, профессор кафедры экономической теории, макро- и микроэкономики Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, ул. Васильковская, 90а, 03022, Киев, Украина, e-mail: val_osetski@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-8144-5313

2 студентка 2 курса магистратуры Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, экономический факультет, специальность «Экономика и право», ул. Васильковская, 90а, 03022, Киев, Украина, e-mail: anaand@ukr.net

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДДЕРЖКИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В статье проанализировано содержание и функции институтов поддержки предпринимательства. Рассмотрена классификация институтов в Украине. Проанализирована инфраструктура поддержки малого и среднего предпринимательства за последние годы. Указано государственные и негосударственные программы поддержки бизнеса, возможности льготного кредитования, образовательные программы. **Цель** заключается в исследовании современной институциональной среды для развития предпринимательства в Украине. **Методика.** Теоретической и методической базой является теория предпринимательства, государственного управления, ресурсы институтов поддержки предпринимательства. В процессе исследования использовались методы обобщения, сравнения и систематизации. Информационной базой работы было законодательство Украины, статистические материалы Государственной службы статистики, данные о состоянии развития предпринимательской деятельности соответствующих учреждений. **Результаты.** Проведенное исследование позволило классифицировать институты поддержки предпринимательства в Украине и систематизировать возможности, которые они предоставляют для развития предпринимательства в целом. **Практическая значимость** заключается в обосновании целесообразности институциональной поддержки предпринимательства, выделении институтов различных видов, разграничения их функций и назначение для использования будущими субъектами предпринимательской деятельности на практике.

Ключевые слова. предпринимательство; институты; программы поддержки предпринимательства; малое и среднее предпринимательство

OSETSKI V.^{1*}, PETRENKO V.²

1* D. Sc. (Economics), Professor, Professor of the Department of Economic Theory, Macro- and Microeconomics, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Vasilkovskaya St., 90a, 03022, Kiev, Ukraine, e-mail: val_osetski@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-8144-5313

2 Master's student of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Faculty of Economics, specialty "Law and economics", Vasilkovskaya St., 90a, 03022, Kiev, Ukraine, e-mail: anaand@ukr.net

INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISMS FOR SUPPORT OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT

The article analyzes the content and functions of entrepreneurship support institutions. The classification of institutions in Ukraine is considered. The support infrastructure for small and medium-sized enterprises in recent years has been analyzed. State and non-governmental business support programs, preferential lending opportunities, educational programs are outlined. **The purpose** is to explore the current institutional environment for entrepreneurship development in Ukraine. **Methods.** The theoretical and methodological basis is the theory of entrepreneurship, public administration, resources of entrepreneurship support institutions. Methods of generalization, comparison and systematization were used in the research process. The information base of the work was the legislation of Ukraine, statistical materials of the State Statistics Service, data on the state of business development of the respective institutions. **The results.** The conducted research has allowed to classify institutions of support of business in Ukraine and to systematize opportunities which they provide for development of business as a whole. **The practical significance** is to justify the feasibility of institutional support for entrepreneurship, to distinguish institutions of different types, differentiate their functions and to be used for future business entities in practice.

Keywords. Entrepreneurship; institutions; entrepreneurship support programs; small and medium-sized business

REFERENCES

1. Varnalij Z. S. Osnovy pidpryjemnytva : navch. posib. / Zakharij Varnalij. — 3-tje vyd., vypravl. i dop. — K. : ZnannjaPres, 2006. — 350 s.
2. Vyshlinskyj Gh. Jak malym ta serednim pidpryjemstvam Ukrainy staty nacional'nymy ta global'nymy chempionamy [Elektronnyj resurs] / Gh. Vyshlinskyj, D. Jablonovskij, B. Prokhorov, O. Kuzjakiv, Je. Anghel // Analitichni zapysky Centr ekonomichnoji strategiji, 2019. – Rezhym dostupu : <https://ces.org.ua/ukrainian-sme>
3. Zakon Ukrainy "Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku malogho i serednjogho pidpryjemnytva v Ukraini" [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
4. Instytuciji, shho zabezpečujut pidtrymku pidpryjemnytva. [Elektronnyj resurs] // Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torghivli ta sil'skogo gospodarstva Ukrainy: [oficijnyj veb portal]. – Rezhym dostupu: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0ced3c9f-a057-4852-9072-151dd387356a&title=Institutsii-SchoZabezpečuiutPidtrimkuPidprimnitstva>
5. Korogod I. V. Instytucijni zasady aktyvizaciji pidpryjemnyckoji dijalnosti v umovakh decentralizaciji vladnykh povnovazhenj / I. V. Korogod. // Efektyvna ekonomika. - 2015. - №11. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_11_108
6. Krajevsjka A. S. Rozvytok pidpryjemnytva v umovakh instytucijnoi nevyznachenosti / A. S. Krajevsjka // Visnyk Vinnyckogho politekhnichnogho instytutu. – 2016. – #3, s. 33-40.
7. KUB [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <https://kub.pb.ua>
8. Portal Buduj svoje [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <https://buduysvoe.com>
9. Ukrainjskyj fond pidtrymky pidpryjemnytva. [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://ufpp.gov.ua>
10. Chornij L. Instytuciji pidtrymky pidpryjemnytva: koncepcija, osoblyvosti, modeli: katalogh instytucij pidtrymky pidpryjemnytva / [avt.-uporjad. L. Chornij, N. Baldych, N. Khodjko, M. Bulavynecj, O. Jajchenja]. – Kyjiv : Centr ghromadsjkoji ekspertyzy, 2016. – 176 s.
11. Katimertzopoulos F. Local support mechanisms for entrepreneurship: the approach of local development and innovation institutions / F. Katimertzopoulos. // International journal of business and economic sciences applied research. – 2017. – №1. – С. 30–41.
12. Prometheus [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://prometheus.org.ua>
13. World Bank. 2019. Doing Business 2020: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises. Washington, DC: World Bank Group. – Way of access : <https://www.doingbusiness.org/en/rankings>

Надійшла 05.10.2019 р.

Стаття рекомендована до друку: доктор економічних наук, професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка Варналій З.С., професор кафедри менеджменту Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. акад. Степана Дем'янчука, д.е.н., доцент Князевич А.О.